

POD

Maatschappelijke Integratie

SPP

Intégration Sociale

FOCUS

" Participatie en sociale activering "

Nummer 12 – September 2015

1. Inleiding

Naast financiële steun in de vorm van een (equivalent) leefloon kunnen de OCMW-cliënten steun genieten om deel te nemen aan sociale, culturele en sportactiviteiten.

Deze maatregel, die gekend is onder de naam "participatie en sociale activering", heeft tot doel de maatschappelijke integratie te verhogen en het isolement van de gebruikers te doorbreken door hen aan te zetten maatschappelijk zinvolle activiteiten te ondernemen, ofwel als een doel op zich, ofwel als een eerste stap in een traject voor socioprofessionele inschakeling, ofwel als een eerste stap in een betaalde (her)tewerkstelling.

De participatie en sociale activering verwijzen vaak naar het sociale beleid dat tot doel heeft de uitkeringsgerechtigden te integreren op de arbeidsmarkt. Maar niet alle OCMW-gerechtigden kunnen - op korte of op middellange termijn - worden geïntegreerd op de arbeidsmarkt. Dit om verschillende billijkheidsredenen: ziekte, huisvestingsproblemen, kinderopvang, gebrek aan kwalificaties, het niet kennen van één van de landstalen, ...

Bij uitbreiding kan iedereen die gebruik maakt van de diensten van het OCMW de maatregel participatie en sociale activering genieten. Het doel was te komen tot een zo gemengd mogelijk publiek.

Om het sociale isolement te doorbreken en de maatschappelijke integratie te bevorderen, werd in 2003 een fonds voor participatie en sociale activering opgericht. Dit fonds omvat twee luiken:

1. Het luik participatie en sociale activering
2. Het luik kinderarmoedebestrijding

In 2011 werd door Universit  Libre Bruxelles en Katholieke Universiteit Leuven onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen in sociale, culturele en sportieve participatie van de OCMW-gerechtigden, met bijzondere aandacht voor de maatregel tot bestrijding van de kinderarmoede¹.

Deze focus inspireert zich op 'Proeven van participatie' uit 2011 en actualiseert de kwantitatieve analyse. De data verwerkt in deze focus zijn afkomstig uit de unieke jaarverslagen die de OCMW's jaarlijks aan de POD Maatschappelijke Integratie (POD MI) overmaken ter verantwoording van de activiteiten en de uitgaven gerealiseerd dankzij het fonds.

¹ Vermeersch L., Noël L. & Vandenbroucke A. (2011), *Proeven van participatie*, POD MI, ULB, HIVA-KU Leuven.

2. Het luik participatie en sociale activering

Armoede is niet enkel een gebrek aan financiële middelen maar betekent ook aan uitsluiting op sociaal en cultureel gebieden.

De bedoeling van de maatregel participatie en sociale activering (PSA) is de sociale participatie, culturele en sportieve ontplooiing van de gebruikers van de OCMW's te bevorderen.

De OCMW's kunnen het fonds gebruiken om:

- de **deelname aan sociale, culturele of sportevenementen te vereenvoudigen (Evenementen)**: het gaat om een voordeel dat het OCMW individueel kan toekennen aan de gebruikers;
- de **deelname aan sociale, culturele of sportverenigingen (Participatie)** te vereenvoudigen: het gaat eveneens om een individueel voordeel. De nadruk wordt gelegd op de bijdragen en de uitrusting die nodig zijn om deel te nemen aan deze verenigingen (verzekering, materiaal, vervoerskosten, ...);
- de **steun en de financiering van initiatieven van of voor de doelgroep (Steun)**: het OCMW organiseert zelf een collectieve activiteit voor de doelgroep of besteedt deze uit;
- de **initiatieven die de toegang van de doelgroep tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën bevorderen (Initiatieven)** om de toenemende digitale kloof te dichten waarmee kansarmen geconfronteerd worden
- *de aankoop van een gerecycleerde computer via een hergebruikcentrum (voor 2013 - niet behandeld in deze focus)*

De initiatieven die gesteund worden door deze maatregel onderscheiden zich van een professioneel inschakelingstraject. Het gaat hier om initiatieven ontwikkeld in de fase die aan het socio professioneel inschakelingstraject voorafgaat en waarbij de deelnemers weerstand en zelfverzekerdheid ontwikkelen.

De rol van het OCMW in deze context is het beschrijven van de doelgroep, het formuleren van de projecten en de deelnemers in contact brengen met de aanbieders. Het OCMW ontvangt de middelen die het haar mogelijk maken om de actieve of passieve participatie te stimuleren van de doelgroep tot activiteiten of evenementen.

Het OCMW kan hierin slagen door een individueel voordeel toe te kennen, zoals de tussenkomst in de kosten voor de aankoop van een toegangsticket voor een evenement, maar het kan eveneens een collectief voordeel toekennen door een evenement te steunen dat zich richt tot de doelgroep. Het OCMW kan prioritaire doelgroepen bepalen die bevoordeeld worden bij de toekenning van het voordeel. Hoe dan ook, de verdeling van het voordeel in de doelgroep moet redelijk en billijk zijn.

2.1. Participatie en sociale activering: doelgroep

"Onder andere het inkomensniveau en de scholingsgraad van mensen heeft een sterke invloed op de deelname aan het verenigingsleven, sportactiviteiten en cultuur. De vele onderzoeksresultaten die in het voorbije decennium aantoonde dat de participatiegraad van mensen in armoede beduidend lager ligt dan die van de gemiddelde Belg, zijn in dat perspectief dan ook nooit echt verrassend geweest. In de praktijk betekenen ze dat gezinnen in armoede vaak niet toekomen aan het verkennen van het brede aanbod van vrijetijdsactiviteiten. Verschillende drempels gooien roet in het eten. Naast financiële drempels (kopen van toegangstickets, betalen van lidgeld, uniform of sportkledij), spelen ook tal van andere factoren zoals: beperkte vervoersmogelijkheden, drempels tot kinderopvang, gebrek aan informatie over het aanbod, niet weten hoe zich te gedragen, zich geremd voelen uit angst de ongeschreven codes te overtreden, enz."².

Over het algemeen zijn de activiteiten die gefinancierd worden door het luik PSA bestemd voor de meest kwetsbare gebruikers van het OCMW.

De missie van het fonds participatie en sociale activering wordt in brede zin geïnterpreteerd en beperkt zich niet tot enkel de (equivalent) leefloners. Zo kunnen personen met een zekere welvaart en die een beroep doen op een aspect van de dienstverlening van het OCMW (crèche, schoonmaak, maaltijdbedeling, rusthuis, gezinshulp, administratieve steun en hulp, schuldbemiddeling, ...) eveneens een beroep doen op de maatregel.

² Vermeersch L., Noël L. & Vandenbroucke A. (2011), *Proeven van participatie*, POD MI, ULB, HIVA-KU Leuven.

2.2. Participatie en sociale activering: subsidies 2011-2014

Bij de invoering van de maatregel in 2003 bedroeg de globale enveloppe 6.200.000 euro voor het luik participatie en sociale activering. Sindsdien werd het jaarlijks geïndexeerd en bereikte het 6.828.960 euro in 2014.

Onderstaande tabel geeft de bedragen weer die aan de OCMW's werden toegekend binnen de maatregel participatie en sociale activering. De subsidie is globaal gestegen met 0,8 % in 2014 tegenover 2013. De subsidies zijn sneller gestegen in het Waalse Gewest (+3,4%) dan in het Vlaamse Gewest (+ 0,3 %), zij gedaald in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (- 2,6 %).

Tabel 1: Evolutie van de PSA-subsidies volgens gewest (2011-2014)

Jaar	Subsidie	Brussels			
		Hoofdstedelijk Gewest	Vlaamse Gewest	Waalse Gewest	
2011	Euros	6 032 400	1 331 403	2 417 503	2 283 493
	%	100	22,1	40,1	37,9
2012	Euros	6 052 749	1 406 381	2 338 131	2 308 237
	%	100	23,2	38,6	38,1
2013	Euros	6 052 122	1 436 325	2 365 379	2 250 419
	%	100	23,7	39,1	37,2
2014	Euros	6 099 845	1 399 372	2 373 201	2 327 272
	%	100	22,9	38,9	38,2

We merken op dat de hoogte van de bedragen voor de Vlaamse en de Waalse OCMW's quasi identiek is. De verdeelmethode van de globale enveloppe speelt hierin een rol.

Het fonds participatie en sociale activering wordt verdeeld op basis van twee even belangrijke parameters:

1. Het aantal rechthebbenden op maatschappelijke integratie (RMI) in de maand januari van het voorgaande jaar.
2. Het aantal rechthebbenden op een verhoogde financiële tussenkomst van het ziekenfonds (verhoogde tegemoetkoming en OMNIO-statuten).

Hoewel er meer rechthebbenden op RMI zijn in Wallonië dan in Vlaanderen, zijn er meer rechthebbenden op een verhoogde tussenkomst in Vlaanderen dan in Wallonië.

Onderstaande tabel geeft het gemiddelde subsidieniveau weer per OCMW in functie van de groottecluster. Hiervoor werden de 589 gemeenten van België gegroepeerd in clusters op basis van hun bevolkingsaantal³.

Tabel 2: Evolutie van de gemiddelde PAS-subsidies per OCMW volgens groottecluster (2011 -2014)

Jaar		Gemiddelde subsidie per OCMW	Kleine gemeenten	Middelgrote gemeenten	Grote gemeenten	Vijf grote steden
2011	Euros	10 277	2 607	10 334	67 654	292 552
2012	Euros	10 294	2 673	10 427	68 595	283 174
2013	Euros	10 346	2 581	10 350	68 583	294 897
2014	Euros	10 409	2 597	10 621	68 527	291 991

Net zoals de verdeling naar gewest is ook de opdeling van de subsidies naar groottecluster een reflectie van het volume van rechthebbenden op RMI en op verhoogde tussenkomst.

2.3. Participatie en sociale activering: activiteiten van de OCMW's

De gegevens verzameld via het uniek jaarverslag van het OCMW geven een zicht op het aantal personen die deelnemen aan de gefinancierde activiteiten en de uitgaven per categorie.

In 2014 werden niet minder dan 407.621 deelnemers aan sociale, sportieve of culturele activiteiten geregistreerd. Dit is iets minder dan het jaar voordien (- 4,1 %), toen het aantal deelnames 425.158 bedroeg.

Tabel 3 - Aantal deelnemers aan de PSA-activiteiten (2011-2014)

	2011	2012	2013	2014
INITIATIEVEN	10 696	9 716	9 993	12 598
EVENEMENTEN	150 866	129 905	166 360	118 100
PARTICIPATIE	35 134	32 785	43 631	37 047
STEUN	215 927	249 453	205 174	239 876
TOTAAL	412 623	421 859	425 158	407 621

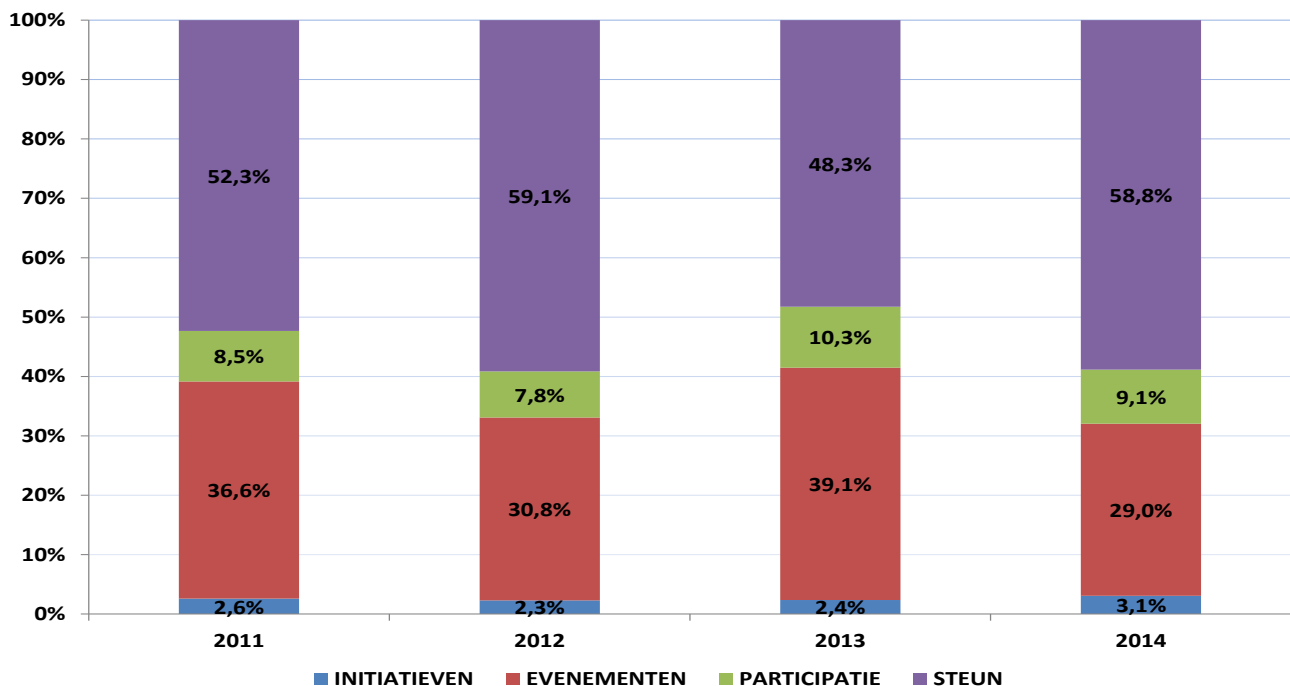
³ Ter herinnering: er zijn vier grootteclusters: de kleine gemeenten hebben minder dan 15.000 inwoners, de middelgrote hebben een bevolking tussen 15.001 en 50.000 inwoners en de grote hebben een bevolking van 50.001 tot 150.000 inwoners. De 5 grote steden (meer dan 150000 inwoners) zijn Antwerpen, Brussel, Charleroi, Gent en Luik.

Tabel 4: Soorten activiteiten gesubsidieerd in het kader van het luik participatie en sociale activering

Type activiteiten	Meest voorkomende voorbeelden
Bevorderen van de toegang tot nieuwe informatie- en communicatietechnologieën (Initiatief)	- Aankoop computer - Internetaansluiting
Deelname aan sociale, culturele en sportieve verenigingen (Deelname). (Onder deze categorie vallen individuele tegemoetkomingen voor lidgelden en benodigdheden voor deelname aan verenigingen)	- Zwemkaart - Jeugdkampen - Lidmaatschap voetbalclub, gym, fitness, dans, gevechtssporten - Lidmaatschap verenigingen - Kunstacademie
Deelname aan sociale, culturele en sportieve manifestaties (Manifestatie). (Individuele tegemoetkomingen bij verschillende kostensoorten)	- Abonnementen kranten en tijdschriften - B-trip (vnl. pretparken) - Toegangsticket voorstelling theater, musical, concert - Jeugdkampen - Inschrijvingsgeld educatie, schoolkosten - Schoolreizen, zee-, sneeuw- en bosklassen - Boeken, filmtickets
Initiatieven van of voor de doelgroep op sociaal, cultureel of sportief vlak (Steun). (Onder deze categorie vallen alle activiteiten die door het OCMW zelf of via onderaanneming voor de doelgroep worden georganiseerd)	- Groepsuitstap (zee, zoo, Planckendael, ...) - Kerst- en sinterklaasfeest - Taallessen - Bezoek museum, evenement - Zwemmen (lessen, abonnement, ...)

De ondersteunende activiteiten - dit zijn de collectieve initiatieven ten gunste van de doelgroep - en de individuele deelnames aan sociale, culturele of sportevenementen kennen de meeste deelnemers.

Grafiek 1: Verdeling van de deelnemers volgens het soort PSA-activiteit (2011-2014)

De inschatting is dat alle potentiële begunstigen gemiddeld aan bijna drie activiteiten van de maatregel PSA hebben deelgenomen tijdens het jaar 2014. Dit gemiddelde

aantal werd verkregen door het aantal deelnames te delen door het potentiële aantal begunstigden van de maatregel.

Onder potentiële begunstigde wordt verstaan, het aantal rechthebbenden op een (equivalent)leefloon, met uitzondering van de personen die reeds een andere vorm van activering of steun ontvangen (studenten, personen met een (equivalent)leefloon in stage of opleiding; begunstigden van een tewerkstelling; begunstigden van een socioprofessionele vrijstelling).

Het gaat om een theoretische benadering van het doelpubliek, aangezien de OCMW's, zoals hierboven aangehaald, de maatregelen kunnen uitbreiden tot personen met een zekere welvaart, maar die een beroep doen op bepaalde aspecten van de dienstverlening van het OCMW (crèche, schoonmaak, maaltijdbedeling, rusthuis, gezinshulp, administratieve steun en hulp, schuldbemiddeling, ...).

In het uniek jaarverslag worden de participaties vermeld en niet de individuen. Zo zal eenzelfde persoon die heeft deelgenomen aan meerdere activiteiten geregistreerd worden op basis van het aantal activiteiten. Eenzelfde persoon kan dus meerdere keren geregistreerd worden.

Het gemiddeld aantal activiteiten per doelbegunstigde is de laatste jaren relatief stabiel. Onderstaande tabel geeft, voor elk soort gesubsidieerde activiteit, het gemiddeld aantal deelnames weer per potentiële begunstigde.

Tabel 5 - Gemiddeld aantal activiteiten per doelbegunstigde volgens het soort PSA-activiteit (2011-2014)

	2011	2012	2013	2014
INITIATIEVEN	0,08	0,08	0,07	0,09
EVENEMENTEN	1,08	1,00	1,22	0,89
PARTICIPATIE	0,25	0,25	0,32	0,28
STEUN	1,55	1,93	1,50	1,80
TOTAAL	2,96	3,26	3,12	3,07

De ondersteunende activiteiten zijn collectieve acties die georganiseerd worden door het OCMW zelf of die uitbesteed worden aan een partner, een ander OCMW of een organisatie die het terrein actief is. Het is dus normaal dat zij de meeste deelnemers tellen. De gids van het uniek jaarverslag moedigt trouwens de OCMW's aan om samen te werken en zo de doelstellingen van de PSA uit te voeren⁴.

Uit de jaarverslagen van de OCMW's blijkt dat de kosten van een deelname aan een activiteit gemiddeld 14,82 euro bedroeg in 2014. Deze gemiddelde kost is de laatste jaren relatief stabiel gebleven. We merken echter belangrijke verschillen op volgens de categorie van de activiteit. Deze verschillen worden meer bepaald verklaard door

⁴ Handleiding socioculturele participatie. '1.10 Samenwerkingsvormen', http://www.mi-is.be/sites/default/files/doc/handleiding_sociale_en_culturele_participatie_versie_2012.doc

de aard (initiatieven) en het individuele (participatie en evenementen) of collectieve karakter (steun) van de uitgave.

Tabel 6: Gemiddeld bedrag per participatie volgens het soort PSA-activiteit (2011-2014)

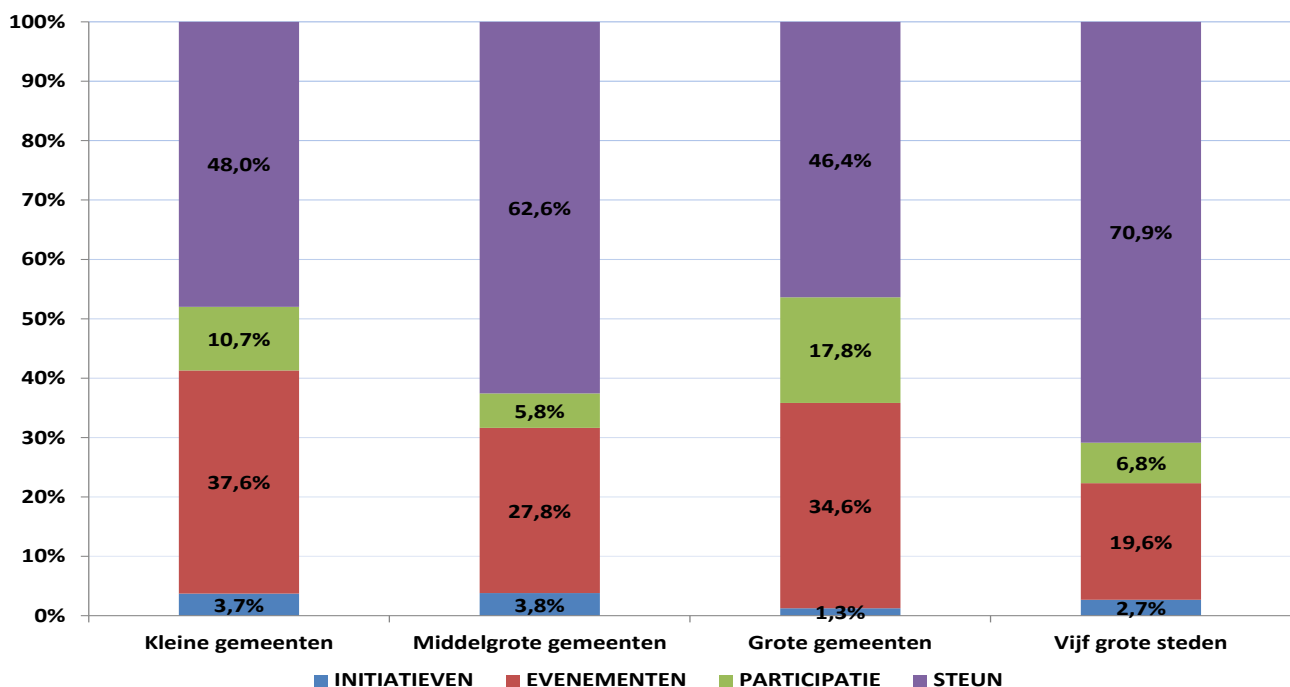
	2011	2012	2013	2014
INITIATIEVEN	€ 22,83	€ 22,95	€ 30,54	€ 31,50
EVENEMENTEN	€ 14,40	€ 16,16	€ 13,35	€ 17,63
PARTICIPATIE	€ 46,83	€ 48,56	€ 39,37	€ 46,29
STEUN	€ 7,79	€ 7,02	€ 9,13	€ 7,70
TOTAAL	€ 13,92	€ 13,43	€ 14,39	€ 14,82

Via onderstaande grafiek kan de verdeling van de deelnemers weergegeven worden volgens het soort activiteit en volgens de groottecluster voor het jaar 2014.

De OCMW's van de vijf grote steden zijn actiever in de collectieve ondersteuningsactiviteiten. Naast de grote financiële middelen beschikken ze over infrastructuur, personeel en mogelijkheden voor meer uitgebreide culturele, sociale en sportpartnerschappen dan hun kleinere tegenhangers.

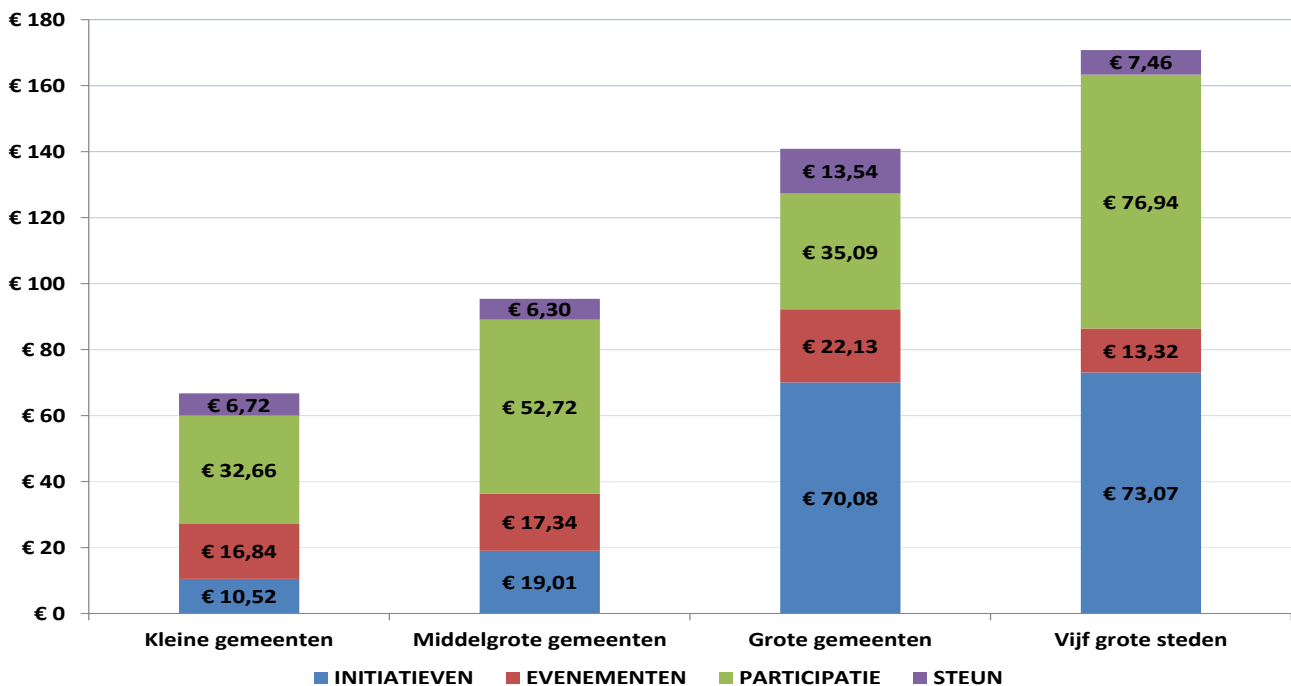
De kleine en grote OCMW's zijn meer geneigd om hun doelpubliek te verwijzen naar de individuele participatie, naar evenementen of naar sociale, sportieve of culturele verenigingen.

Grafiek 2: Verdeling van de deelnemers per groottecluster en volgens het soort PSA-activiteit (2014)

Onderstaande grafiek geeft de gemiddelde kost weer van een deelname aan een activiteit en dit volgens de groottecluster.

Grafiek 3: Gemiddelde kost van een deelname aan een PSA-activiteit volgens de groottecluster (2014)

De grote OCMW's en de OCMW's van de vijf grote steden besteden gemiddeld meer geld per deelnemer aan de initiatieven die de toegang tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën bevorderen (initiatieven) ten opzichte van de kleinere OCMW's.

In de vijf grote steden, en in mindere mate in de middelgrote gemeenten, is het bedrag van de tussenkomst in de individuele aansluitingskosten bij een sociale, culturele of sportvereniging en/of voor de aankoop van uitrusting (participatie) veel hoger dan in de andere grootteclusters.

2.4. Participatie en sociale activering: profiel doelgroep

De gegevens van het uniek jaarverslag bevatten geen informatie over het profiel van de deelnemers aan het luik participatie en sociale activering. Binnen het opzet van de focus wordt het doelpubliek gedefinieerd door de begunstigden van een (equivalent)leefloon, met uitzondering van de personen die reeds een andere vorm van activering of steun ontvangen.

Het profiel van het doelpubliek is vergelijkbaar met het profiel van de gehele populatie leefloon⁵. Zo zijn er 52,5 % vrouwen en 47,5 % mannen in 2014. Personen

⁵ Zie trimestrieel rapport voor meer details: <http://www.mi-is.be/be-nl/studies-publicaties-en-statistieken/statistisch-rapport-van-de-pod-mi>

tussen 25 en 44 jaar vertegenwoordigden 43,8 % van het bestand tegenover 24,4 % min 25-jarigen en 31,9 % 45-plussers.

Verder zijn er 61,8 % personen met de Belgische nationaliteit tegenover 7,8 % Europeanen en 30,5 % niet-Europeanen.

De alleenstaanden waren in de meerderheid met 40,9 % tegenover 31,7 % samenwonenden en 27,3 % personen met gezinslast⁶.

2.5. Participatie en sociale activering: praktijken van de OCMW's

Het helpen van kwetsbare personen uit het sociale isolement is een kernopdracht van de Belgische OCMW's. Sociale activering van personen die sociaal uitgesloten worden kan op verschillende manieren ingevuld worden. Er bestaan verschillende stromingen.

De eerste visie beschouwt de participatie en sociale activering als een vereiste of een logisch gevolg van de socioprofessionele inschakeling, die gezien wordt als de eerste doelstelling van het OCMW. De PSA is een onvermijdelijke hefboom, of een middel dat volledig complementair is met de sociale inschakeling.

De tweede visie richt zich meer op het algemene welzijn van de gebruiker, ongeacht of hij zelfstandig is of begeleiding nodig heeft. De maatregel wordt dan ook beschouwd als een middel om het zelfrespect terug te vinden en is eerder gericht op het idee van participatie.

De OCMW's stellen hun eigen toekenningscriteria op om het recht op de PSA billijk te verdelen onder de potentiële gebruikers. Ofwel breiden zij de toegang uit tot een ander publiek, ofwel stellen zij een maximumbedrag op per gebruiker of een minimum/maximumbedrag per participatie van de gebruiker.

De OCMW's kunnen zich ook richten tot een specifiek publiek, al naargelang het gaat om individuele steun of om de organisatie van collectieve activiteiten en evenementen. Het is dus een combinatie van criteria die, naast de infrastructuur die men bezit, zal afhangen van de economische en sociale context en van de prioriteiten van het OCMW. In sommige OCMW's zal de individuele steun meer toegespitst worden op de kinderen. In andere OCMW's is de actie meer gericht op ouderen.

⁶ Ter herinnering: de families met gezinslast tellen zowel alleenstaande gezinshoofden (eenoudergezinnen) als samenwonenden (echtgenoten of levenspartners).

3. Het luik kinderarmoedebestrijding

In het kader van het Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting, maar ook tijdens het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in het najaar van 2010 werd bijzondere aandacht besteed aan de participatie van kinderen die deel uitmaakten van kwetsbare groepen.

In 2014 leefde in België 18,8 % van de jongeren onder de 18 jaar in een gezin waarvan het inkomen lager was dan de armoededrempel, terwijl dit percentage 15 % bedroeg voor de ganse bevolking.

Leeft het gezin in armoede en sociale uitsluiting dan is het voor het kind moeilijk aan de negatieve cirkel van de armoede te ontsnappen.

Het doel van het luik kinderarmoedebestrijding (KAB) is armoede en sociale uitsluiting bij kinderen te bestrijden. KAB moet ertoe bijdragen dat kinderen kansen aangereikt worden om zo uit armoede te ontsnappen en de maatschappelijke integratie te bevorderen..

Het luik kinderarmoedebestrijding laat de OCMW's toe de steun die wordt geboden aan de families verder te ontwikkelen of te verfijnen en de preventieve en sociale actie in de strijd tegen kinderarmoede uit te breiden.

Het gaat vooral om het steunen van de primaire noden van de kinderen, zoals de toegang tot onderwijs, tot voeding en tot gezondheidsdiensten.

Via maatregelen uit KAB kunnen individuele (de 5 eerste in onderstaande tabel) en collectieve acties worden gefinancierd in de strijd tegen kinderarmoede:

- deelname aan sociale programma's;
- ondersteuning op school;
- psychologische ondersteuning voor het kind of voor de ouders in het kader van de raadpleging van een specialist;
- paramedische bijstand;
- steun bij de aankoop van pedagogisch materiaal en spellen.
- ten laste nemen van de kosten van maatschappelijke integratie voor meerdere kinderen in een precaire situatie (collectieve acties).

3.1. Het luik kinderarmoedebestrijding: doelgroep

Bepaalde OCMW's zullen hun acties meer toespitsen op ouderschap, terwijl anderen meer de kinderen als doel zullen hebben. Ook het werken met een prioritaire leeftijdsgroep is een gangbare praktijk. Zo bestaan er talrijke voorbeelden van collectieve acties bestemd voor jonge moeders met zuigelingen of van doelgericht ondersteuning op school (kleuterschool, lager, secundair) of van het organiseren van ludieke en ontspanningsactiviteiten voor diverse leeftijdsgroepen (kinderen tot 12 jaar, volwassenen).

3.2. Kinderarmoedebestrijding: subsidies 2011-2014

In 2014 werd een totaalbedrag van 4.308.975 euro ter beschikking gesteld van de OCMW's in het kader van de kinderarmoedebestrijding. Dit bedrag werd verdeeld tussen de OCMW's volgens dezelfde verdeelsleutel als voor de algemene maatregel PSA. Dit betekent dat bij de verdeling het aantal rechthebbenden op maatschappelijke integratie van de maand januari van het vorige jaar en het aantal rechthebbenden op een verhoogde financiële tussenkomst van het ziekenfonds in aanmerking worden genomen.

In 2014 werd een totaalbedrag van 3.777.745 euro toegekend aan de OCMW's in het kader van het luik kinderarmoedebestrijding. Naast het feit dat niet alle OCMW's noodzakelijk de fondsen gebruiken die hen ter beschikking worden gesteld, gebruiken zij die het doen niet noodzakelijk hetzelfde aandeel. In 2014 waren er 573 OCMW's die het fonds hebben gebruikt, tegenover slechts 513 in 2011.

Onderstaande tabel geeft de bedragen weer die de OCMW's werden toegekend volgens het gewest voor de activiteiten in verband met het luik "kinderarmoedebestrijding". Deze bedragen zijn voortdurend gestegen sinds 2011.

In 2014 was de stijging sterker in het Waalse Gewest (+ 8,7 %) dan in de andere twee Gewesten (BXL + 1,7 % en VL + 1,6 %).

Tabel 7: Evolutie van de uitgaven van de OCMW voor KAB volgens gewest (2011-2014)

Jaar	Uitgaven	Brussels			
		Hoofdstedelijk Gewest	Vlaamse Gewest	Waalse Gewest	
2011	Euros	3 205 990	780 585	1 324 944	1 100 460
	%	100	24,3	41,3	34,3
2012	Euros	3 332 635	865 937	1 327 530	1 139 169
	%	100	26,0	39,8	34,2
2013	Euros	3 628 919	912 269	1 456 296	1 260 354
	%	100	25,1	40,1	34,7
2014	Euros	3 777 745	928 227	1 479 736	1 369 782
	%	100	24,6	39,2	36,3

In de praktijk hebben de OCMW's gemiddeld 6.593 euro gekregen in 2014. Nochtans toont onderstaande tabel grote verschillen aan in de gemiddelden volgens de grootte van het OCMW.

Tabel 8: Evolutie van de gemiddelde uitgaven per OCMW voor KAB volgens de groottecluster (2011-2014)

Jaar		Gemiddelde uitgaven per OCMW	Kleine gemeenten	Middelgrote gemeenten	Grote gemeenten	Vijf grote steden
2011	Euros	6 249	1 474	5 553	38 759	171 432
2012	Euros	6 160	1 585	5 999	41 620	136 683
2013	Euros	6 469	1 639	6 286	43 630	163 518
2014	Euros	6 593	1 650	6 679	44 850	167 614

Het is duidelijk dat de grote OCMW's over een grotere speelruimte beschikken dan de kleinere OCMW's. Zoals hierboven aangehaald, heeft dit rechtstreeks te maken met de verdeelsleutel van de subsidie.

3.3. Het luik kinderarmoedebestrijding: activiteiten van de OCMW's

Ter herinnering: de deelnames aan activiteiten worden vermeld in de unieke verslagen die de OCMW's bezorgen. Zo zal eenzelfde persoon die deelneemt aan meerdere activiteiten tijdens het jaar evenveel keer geteld worden als het aantal activiteiten waaraan hij heeft deelgenomen.

In 2014 werden 92.669 deelnames geteld in het kader van de kinderarmoedebestrijding. Dit is iets minder dan de vorige jaren.

Tabel 9 - Aantal deelnemers aan de activiteiten in verband met KAB (periode 2011-2014)

	2011	2012	2013	2014
COLLECTIEVE ACTIES	48 479	49 197	36 453	36 766
PARAMEDISCHE BIJSTAND	3 947	3 313	5 148	4 826
PSYCHOLOGISCHE ONDERSTEUNING	3 296	3 321	1 934	2 693
PEDAGOGISCH MATERIAAL EN SPELLEN	10 303	10 499	13 139	8 967
SOCIALE PROGRAMMA'S	13 818	14 299	14 048	14 893
SCHOOLSTEUN	14 855	16 885	22 961	24 524
TOTAAL	94 698	97 514	93 683	92 669

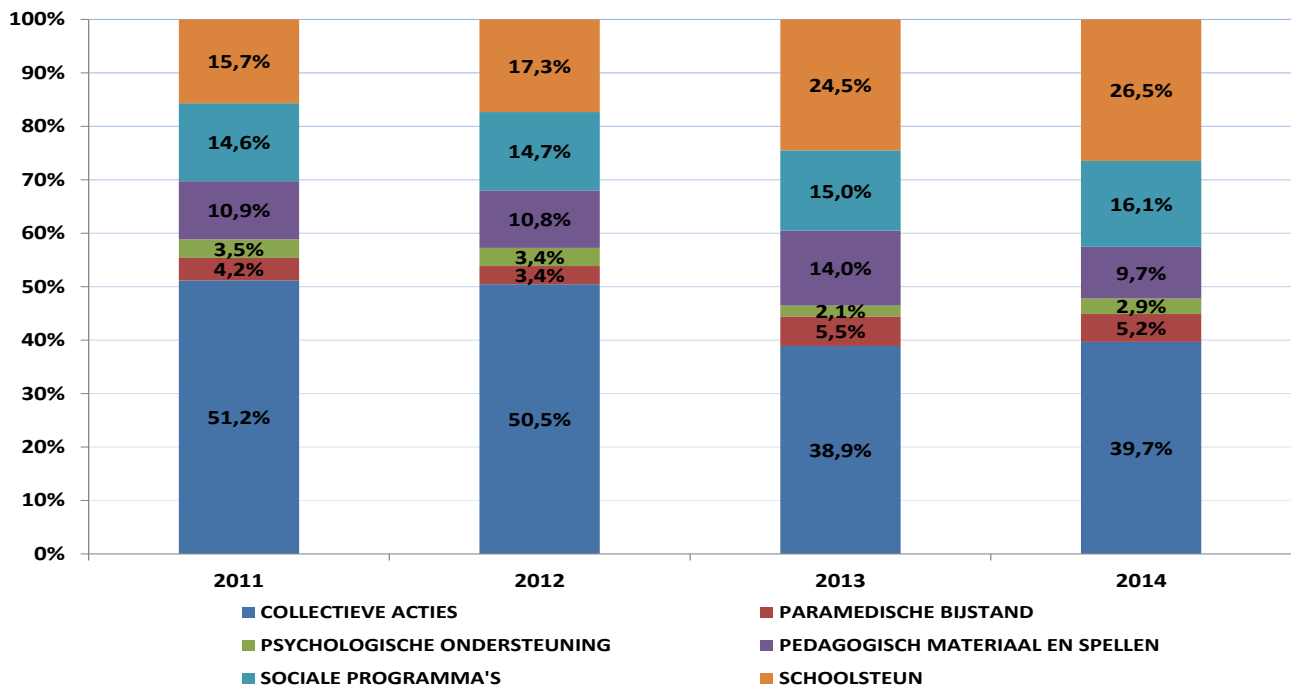
Onderstaande tabel geeft een onvolledige lijst weer van het soort activiteiten dat gesubsidieerd kan worden door de maatregel kinderarmoedebestrijding.

Tabel 10: Soorten activiteiten gesubsidieerd in het kader van het luik kinderarmoede

Type activiteiten	Meest voorkomende voorbeelden
Deelname aan sociale programma's	<ul style="list-style-type: none"> - Deelname academie/muziekschool - Kamp - Lidgeld jeugdbeweging, sportclub - Kosten crèche, onthaalmoeder - Kosten schoolreis - Kosten (warme) maaltijd school - Aankoop groeimelk - Logopedie - Cursus (bv. lichamelijk contact ouder-baby) - Studiedag (bv. rond autisme)
Schoolondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> - Schoolfactuur - Schoolrekening - Inschrijvingsgeld - Boeken/tijdschrift - Schoolmaaltijd - Busabonnement - Sportkledij, kokskledij, ... - Zee-, bos-, sport-, sneeuw-,boerderijklassen - Schoolexcursies, meerdaagse - schoolevenementen - Crèche - Opvang op/buiten de school - Internaatkosten
Psychologische ondersteuning voor het kind of voor de ouders in het kader van de raadpleging van een specialist	<ul style="list-style-type: none"> - psychotherapie - sociale therapie - ontwikkelingstherapie - psychomotoriek - neuropsychologie - het opsporen van leerstoornissen,...
Paramedische ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> - Logopedie - Medicijnen/groeimelk - Oogarts - Orthodontie/tandarts - Algemene paramedische kosten (niet specifiek) - Ergo/kiné/ortho/psychomotorische hulp - Audio - Andere (bv. aangepaste meubilair, orthesen, steunzolen, preventorium)
Pedagogische hulpmiddelen en spelletjes	Omschrijvingen in de activiteitenrapporten veelal te summier
Acties om voor meerdere kansarme kinderen tegelijk, de kosten voor maatschappelijke integratie ten laste te nemen (collectieve acties).	<ul style="list-style-type: none"> - Creatieve ateliers, uitstappen met kansarme kinderen, voedingsateliers,... - Sportpassen, sportactiviteiten - Buitenschoolse opvang, parascolaire - Sinterklaasfeest, kerstfeest - Speelplein door stedelijke - Lidgeld verenigingen, aankoop speelgoed, ...

Zoals onderstaande grafiek duidelijk aantoont, hadden zes participaties op tien betrekking op een vorm van individuele steun in 2014. Van alle vormen van individuele steun kwam de schoolsteun het vaakst voor (26,5 %), gevolgd door participatie aan sociale programma's (16,1 %) en de aankoop van pedagogisch materiaal en spellen (9,7 %).

Grafiek 4: Verdeling van de deelnemers volgens het soort activiteiten gesubsidieerd door KA (2011-2014)

De collectieve acties, die iets meer dan de helft uitmaakten van de participaties vóór 2013, hebben slechts 39,7 % van de deelnemers aangetrokken in 2014.

Het aantal kinderen dat in een gezin leeft dat steun ontvangt vanwege het OCMW kan geëxtrapoleerd worden naar 66.097⁷ voor het jaar 2014. Wanneer we dit aantal kinderen betrekken op het totale aantal participaties, kunnen we beschouwen dat elk kind aan 1,4 activiteiten heeft deelgenomen tijdens het jaar 2014.

⁷ Extrapolatie van het jaarlijks aantal kinderen dat werd geholpen, verkregen via de KSZ-gegevens van het gemiddeld aantal kinderen per gezin dat werd geholpen door het OCMW (LL of EMD) voor de maanden december van de jaren 2010 tot 2012.

Tabel 11 - Gemiddeld aantal activiteiten per kind in armoede (2011-2014)

	2011	2012	2013	2014
COLLECTIEVE ACTIES	0,74	0,76	0,57	0,56
PARAMEDISCHE BIJSTAND	0,06	0,05	0,08	0,07
PSYCHOLOGISCHE ONDERSTEUNING	0,05	0,05	0,03	0,04
PEDAGOGISCH MATERIAAL EN SPELLEN	0,16	0,16	0,20	0,14
SOCIALE PROGRAMMA'S	0,21	0,22	0,22	0,23
SCHOOLSTEUN	0,23	0,26	0,36	0,37
TOTAAL	1,44	1,51	1,46	1,40

We moeten echter voorzichtig zijn met dit gemiddelde aantal, voor zover, zoals hierboven vermeld, eenzelfde kind verschillende keren aan meerdere activiteiten heeft deelgenomen tijdens eenzelfde jaar en niet alle kinderen hebben noodzakelijk deelgenomen aan een activiteit.

De collectieve acties, de schoolsteun en de sociale programma's hebben het meeste succes gehad bij de kinderen.

De gemiddelde kost van een deelname bedroeg 42,66 euro in 2014. Deze kost is stabiel in vergelijking met 2013, maar wel veel hoger dan in 2012 en 2011. Dit verschil in kost wordt verklaard door de sterke daling van het aantal deelnames aan de collectieve acties tussen 2012 en 2014, ondanks een stijging van de gemiddelde kost van deze acties.

We merken verder op dat het relatieve aantal tussenkomsten in de aankoop van pedagogisch materiaal en de gemiddelde kost ervan is gedaald tussen 2012 en 2014. Het aantal activiteiten schoolsteun in het totale aantal deelnames is gestegen tussen 2012 en 2014, terwijl de gemiddelde kost ervan stabiel is gebleven.

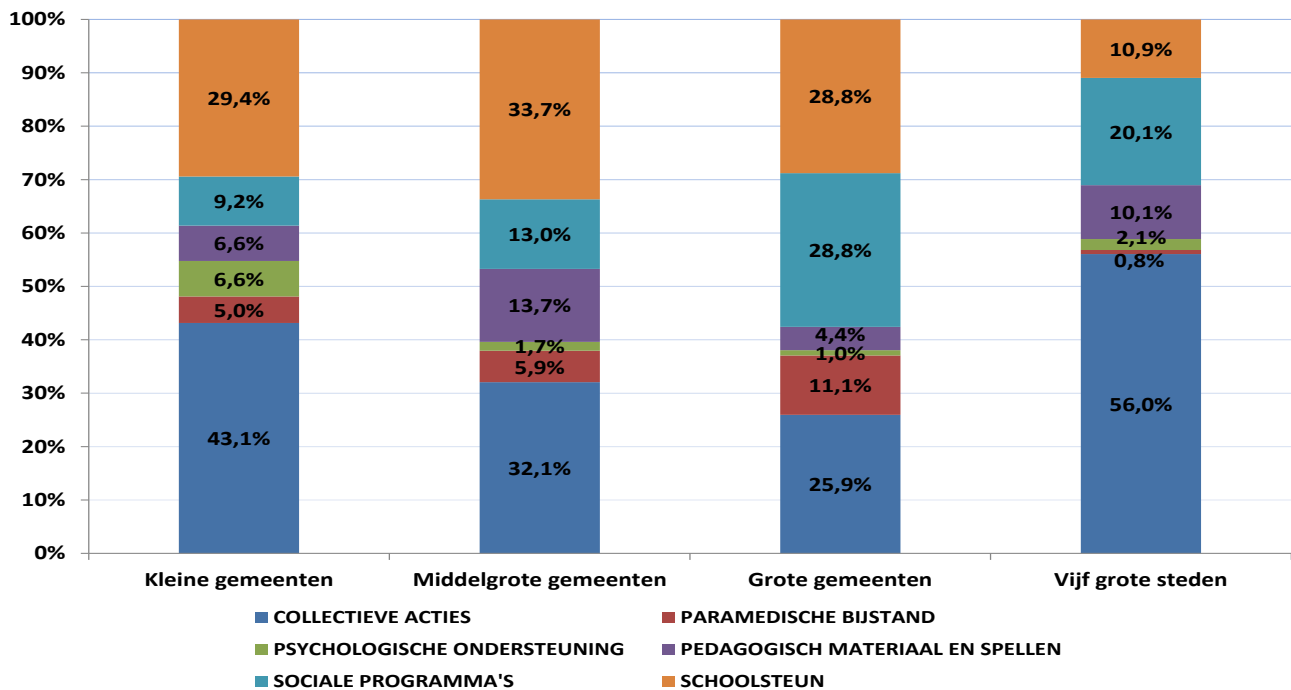
Tabel 12: Gemiddeld bedrag per participatie volgens het soort activiteit (2011-2014)

	2011	2012	2013	2014
COLLECTIEVE ACTIES	€ 11,19	€ 9,30	€ 16,68	€ 18,91
PARAMEDISCHE BIJSTAND	€ 102,13	€ 113,76	€ 95,24	€ 107,88
PSYCHOLOGISCHE ONDERSTEUNING	€ 63,95	€ 63,76	€ 61,08	€ 41,29
PEDAGOGISCH MATERIAAL EN SPELLEN	€ 19,41	€ 17,19	€ 10,75	€ 11,33
SOCIALE PROGRAMMA'S	€ 43,97	€ 44,83	€ 61,63	€ 66,47
SCHOOLSTEUN	€ 67,97	€ 62,41	€ 71,82	€ 62,59
TOTAAL	€ 31,40	€ 29,96	€ 41,34	€ 42,66

De gemiddelde kost van een steun voor de aankoop van pedagogisch materiaal en spellen is laag, meer bepaald omdat dit materiaal en deze spellen over het algemeen tot nut zijn van meerdere kinderen tegelijk.

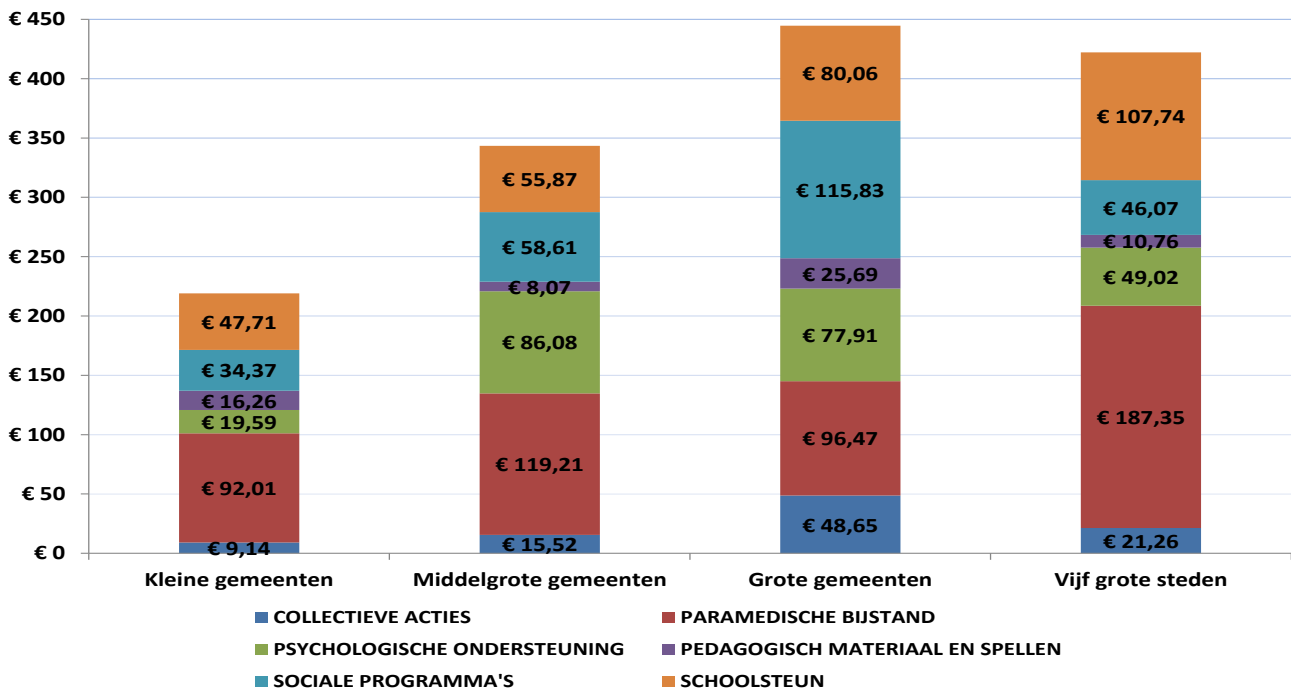
We vinden in verhouding meer deelnemers aan de activiteiten schoolsteun in de kleine, middelgrote en grote OCMW's dan in deze van de vijf grote steden. Deze laatste groep OCMW's geven duidelijk de voorkeur aan de collectieve acties.

Grafiek 5: Verdeling van de deelnemers per groottecluster en volgens het soort activiteiten gesubsidieerd door KAB (2014)

De gemiddelde kost van een paramedische bijstand is hoger in de vijf grote steden dan in de andere grootteclusters. We moeten deze kost echter relativeren in vergelijking met het relatieve aantal kinderen dat bij dit soort activiteit betrokken is (0,8 %).

Grafiek 6: Gemiddelde kost van een deelname aan een KAB-activiteit volgens de groottecluster (2014)

Hoewel de OCMW's van de vijf grote steden relatief minder kansarme kinderen bereiken via de schoolsteun is het bedrag dat per kansarm kind besteed wordt wel hoger dan in de andere grootteclusters.

De gemiddelde kost van een psychologische bijstand is bijzonder laag in de cluster van de kleine gemeenten.

3.4. Kinderarmoedebestrijding: profiel van het doelpubliek

Het aantal kinderen dat in een gezin leeft dat steun ontvangt vanwege het OCMW via een leefloon of via een equivalente maatschappelijke dienstverlening werd geëxtrapoleerd naar 66.097⁸ voor het jaar 2014.

Een vorige focus⁹ heeft ons getoond dat meer dan de helft van deze kinderen in een eenoudergezin leefde. Welnu, volgens de interfederale armoedebaarometer¹⁰ kenden de eenoudergezinnen een verhoogd armoederisico (34,2 % tegenover 15,1 % voor de gehele nationale bevolking). In meer dan acht gevallen op tien is de alleenstaande ouder een vrouw.

Gezinnen die steun ontvangen vanwege het OCMW hebben over het algemeen meer kinderen dan het nationale gemiddelde en jonge kinderen (0-3 jaar en 4-6 jaar) zijn hier oververtegenwoordigd.

Wanneer het gaat om gezinnen met twee volwassenen is de arbeidsintensiteit er zeer laag: slechts een partner op vijf ontvangt een inkomen uit arbeid. Dit inkomen is echter ontoereikend en het gezin moet een beroep doen op OCMW-steun.

3.5. Kinderarmoedebestrijding: praktijken van de OCMW's

Wij verwijzen de lezer naar hoofdstuk 7 van de studie "*Proeven van participatie*"¹¹ voor een kort overzicht van de praktijken op het vlak van kinderarmoedebestrijding. Dit hoofdstuk bevat verschillende fiches met enkele praktische voorbeelden die zich bij OCMW's hebben voorgedaan.

⁸ Extrapolatie van het jaarlijks aantal kinderen dat werd geholpen, verkregen via de KSZ-gegevens van het gemiddeld aantal kinderen per gezin dat werd geholpen door het OCMW (LL of Eq.LL) voor de maanden december van de jaren 2010 tot 2012.

⁹ Focus nr. 10, [Gezinnen met kinderen die steun ontvangen van het OCMW](#), Januari 2015

¹⁰ [Interfederale armoedebaarometer](#).

¹¹ Vermeersch L., Noël L. & Vandenbroucke A. (2011), *Proeven van participatie*, POD-MI, ULB, HIVA-KU Leuven.

Bijlage

Deelname aan een sociale, culturele of sportieve gebeurtenis - voorbeelden van tussenkomst

Toegangstickets voor evenementen (theater, cinema, musea, enz.) – vervoerskosten naar de evenementen – Speelpleinen – Kansenpassen (kortingsbon) – vakantiecampen – onderwijs zonder professionele doeleinden – aankoop abonnementen voor magazines, kranten, schoolkranten, ... – aankoop boeken, CD's en DVD's – aankoop educatief speelgoed – cadeaucheques – daguitstappen, B-dagtrips – groepsreizen georganiseerd door het OCMW (zonder touroperator) – activiteiten georganiseerd door het OCMW (bijvoorbeeld: "Vakantie voor iedereen", ...) – groepsreizen georganiseerd door mutualiteiten, gehandicaptenvereniging, seniorenvereniging, ... – kinderopvang voor zover de ouder(s) naar een activiteit is (zijn) in het kader van sociale en culturele participatie – rijbewijzen na uitputting van alle andere middelen (verminderd met elke andere tegemoetkoming, zoals het budget professionele inschakeling, tegemoetkoming van het ziekenfonds, ...) – jeugdkampen in het buitenland (voorbeeld: scouts, ziekenfonds, vereniging voor personen met een handicap, ...) – schoolreizen (lager en middelbaar onderwijs) museumbezoek – reis einde middelbare studies – uitwisseling met een ander land, ERASMUS (duur 1 maand, 3 maanden, 1 jaar) – verminderd met een tegemoetkoming in het kader van een socioprofessionele cel – stage in het kader van studies in het buitenland – prijs van de reis en het toegangsticket tot pretparken in het buitenland (Disney of andere) maar geen tenlasteneming van de verblijfs- en maaltijdkosten gekoppeld aan het verblijf – cursussen die niet in een schoolprogramma passen (activiteiten georganiseerd na de cursusuren.) – aankoop tickets of passen in bulk door het OCMW – opleiding hobby's (tekenen, oenologie, muziek, theater, koken, dansen, ...

Inschrijving in een sociale, culturele of sportvereniging - voorbeelden van tussenkomst

Inschrijvingsgelden, lidmaatschappen – bijdrage in de kosten voor bijzondere activiteiten zoals uitstappen, ... – kosten voor de vereiste benodigdheden en uitrustingen: gedacht wordt aan uniformen (jeugdbeweging), sportuitrusting, knutselmateriaal, ...

Steun aan en financiering van initiatieven voor een groep van personen die uitsluitend of gedeeltelijk is samengesteld uit OCMW-cliënten

Door het OCMW georganiseerde activiteiten: toneelstukken, muziekgroepen, schilderklassen, fotografie, carnavalsgroepen, ... – administratieve kosten activiteiten/ beheerskosten – activiteiten georganiseerd in OCMW-rusthuizen (niet-dagdagelijkse activiteiten) – redactie van informatiebladen voor de doelgroep.

Meer cijfers?

In deze focus worden slechts enkele kerncijfers besproken van de mensen die een maatregel genieten die door de POD MI gefinancierd wordt. Op onze website vindt u ook nog andere interessante cijfers per regio, provincie, arrondissement en gemeente volgens het geslacht, de nationaliteit, de categorie of het statuut op onze internetsite. Naast tal van downloadbare tabellen vindt u er eveneens onze andere statistische publicaties.

Bijkomende inlichtingen?

Indien u meer informatie wenst, gelieve contact op te nemen met de dienst "Communicatie" op het volgende nummer: 02/508.85.85 of via onze website: <http://www.mi-is.be/be-nl/contact>

Bronvermelding

POD MI - Maatschappelijke integratie